

ВІДГУК

офіційного опонента доктора педагогічних наук, професора
Спіріна Олега Михайловича на дисертацію
Андрієвської Віри Михайлівни «Теоретичні і методичні засади підготовки
майбутнього вчителя початкової школи до використання інформаційно-
комунікаційних технологій у професійній діяльності»,
подану на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук за
спеціальністю 13.00.04 – теорія та методика професійної освіти

Сьогодні вектор використання інформаційно-комунікаційних технологій у початковій школі визначається низкою концептуальних документів, а саме: новим Законом України «Про освіту», Концепцією Нової української школи, новим Державним стандартом початкової освіти, згідно з якими використання інформаційно-комунікаційних технологій набуває системного характеру, охоплюючи всі види діяльності школяра. Такі зміни вимагають адекватного відображення у підготовки майбутнього вчителя.

Можна стверджувати, що дисертаційна робота, присвячена теоретичним і методичним засадам підготовки майбутнього вчителя початкової школи до використання ІКТ у професійній діяльності, є актуальною і своєчасною.

Структура та основний зміст дисертації відповідають науковій проблемі і спрямовані на досягнення мети – розробити модель професійної підготовки майбутнього вчителя початкової школи до використання інформаційно-комунікаційних технологій у професійній діяльності.

Робота складається зі вступу, чотирьох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел, додатків.

У першому розділі на основі аналізу психолого-педагогічних досліджень з проблем професійної діяльності вчителя автором цілком логічно обґрунтовано нагальну потребу досліджень, спрямованих на висвітлення теоретичних і методологічних засад професійної підготовки майбутнього вчителя початкової школи до використання інформаційно-комунікаційних технологій у професійній діяльності на сучасному етапі її модернізації. Заслуговує на відзначення те, що

автором розкрито ключові напрями використання інформаційно-комунікаційних технологій у професійній діяльності вчителя початкової школи на різних етапах її інформатизації; висвітлено специфіку використання інформаційно-комунікаційних технологій у професійній діяльності вчителя початкової школи в умовах реалізації Концепції Нової української школи і впровадження нового Державного стандарту початкової освіти.

У другому розділі розкрито сутність інноваційного напрямку використання інформаційно-комунікаційних технологій у професійній діяльності вчителя початкової школи, а саме, спрямованість на формування метапредметних ІКТ-умінь учнів. Цілком слушно звертається увага на те, що формування метапредметних ІКТ-умінь підростаючого покоління – вимога часу. Автором схарактеризовано низку причин, що зумовлюють важливість формування метапредметних ІКТ-умінь підростаючого покоління. Особливо цінним науковим результатом є виокремлення видів зазначених умінь (інформаційно-аналітичні; інструментальні; поведінкові вміння в цифровому світі; комунікативні). Автором наголошується, що кожна з наведених у переліку груп ІКТ-умінь потребує деталізації і конкретизації щодо їх прояву в рамках предметної діяльності; на кожному освітньому етапі рівень сформованості метапредметних ІКТ-умінь має певну специфіку; метапредметні ІКТ-уміння не є сталими, незмінюваними в часі: на їх конкретизацію впливає розвиток новітніх технологій, що зумовлює неперервність процесу набуття цих умінь.

До важливих наукових результатів слід віднести й визначені етапи формування метапредметних ІКТ-умінь. В. М. Андрієвською схарактеризовано методи і засоби, використовувані для формування метапредметних ІКТ-умінь учнів. Відзначено, що нові цільові орієнтири зумовлюють необхідність упровадження інноваційних освітніх практик, які враховують потреби й запити сучасних школярів, особливості їх психологічної й когнітивної сфер. На основі ґрунтовного аналізу концептуальних положень автором виокремлено STEAM-

підхід як такий, що є продуктивним для формування комплексу метапредметних ІКТ-умінь, на який націлює Концепція Нової української школи та які є основою формування здібностей особистості до безперервного навчання, пізнання, співпраці, освоєння й перетворення навколишнього світу.

У третьому розділі визначено та схарактеризовано сутність і структурні компоненти готовності вчителя початкової школи до використання інформаційно-комунікаційних технологій у відповідності до завдань, сформульованих у концептуальних документах Нової української школи і Державному стандарті початкової освіти; обґрунтовано й розроблено структурно-функціональну модель зазначеної підготовки; висвітлено створене автором навчально-методичне забезпечення розробленої моделі.

Автор наголошує, що формування готовності розглядається як органічна складова загальної підготовки майбутнього вчителя початкової школи до використання інформаційно-комунікаційних технологій у закладах вищої педагогічної освіти. Процес такої підготовки має здійснюватися з урахуванням основоположних принципів дидактики, серед яких як особливо значущі виокремлено принципи науковості, системності, наступності, систематичності й послідовності, зв'язку теорії з практикою, зв'язку навчання з актуальними проблемами, ініціативності. Разом з тим, підготовка майбутнього вчителя початкової школи до використання ІКТ має певні особливості, й тому поряд із загально-дидактичними принципами автором визначено і розкрито сутність специфічних принципів, до яких віднесено принципи інноваційності, орієнтації на освітні медіа ресурси, опори на педагогічний і дослідницький інструментарій персональних ІТ-пристроїв.

Вагомим результатом дослідження є розроблена модель підготовки майбутнього вчителя початкової школи до використання інформаційно-комунікаційних технологій у професійній діяльності, яка включає цільову, змістово-діяльнісну й результативно-оцінювальну складові. Опорними

дисциплінами є дисципліни психолого-педагогічного, методичного й інформатичного спрямування. Розроблено й апробовано навчально-методичне забезпечення тих модулів дисциплін перелічених циклів, які оновлюють зміст підготовки майбутнього вчителя початкової школи: монографія, навчально-методичні посібники, навчальні програми модулів, навчально-методичні матеріали до викладу тем; навчально-методичне забезпечення майстер-класів; переліки літератури, електронні освітні ресурси, тематику індивідуально-дослідницьких завдань, питання до контролю знань, завдання педагогічної практики.

У четвертому розділі викладено хід та результати педагогічного експерименту, спрямованого на перевірку ефективності розробленої моделі. Аналіз отриманих результатів дає підстави для аргументованого висновку про суттєвий позитивний вплив запровадження моделі на рівень готовності майбутніх учителів початкової школи до використання інформаційно-комунікаційних технологій у професійній діяльності.

Наукові положення, висновки і пропозиції дисертації всебічно обґрунтовані, підтверджені експериментальним дослідженням та апробовані на міжнародних, всеукраїнських та регіональних науково-практичних конференціях і семінарах, що дає вагомі підстави для їх урахування у педагогічній науці і практиці підготовки майбутніх учителів початкової школи.

Результати виконаного дослідження висвітлено автором у 60 наукових публікаціях, серед яких монографія, навчальні посібники, статті у провідних наукових фахових виданнях та науково-методичних збірниках.

Автореферат дисертації і публікації автора цілком відбивають основний зміст та положення дисертації.

У цілому позитивно оцінюючи наукове і практичне значення отриманих дисертанткою результатів, варто зазначити ряд дискусійних положень до змісту роботи, а також висловити окремі побажання:

1. Для висвітлення актуальності дослідження авторка формулює глобальну та часткові суперечності, вирішення яких, на її думку, сприятиме покращанню підготовки майбутнього вчителя початкової школи до використання ІКТ у професійній діяльності. Однак окремі з них сформульовані як проблеми, а не суперечності – не може входити в протиріччя наявне з тим, що не розроблене або чого бракує.

2. У вступній частині роботи мету дослідження варто було б сформулювати не як шлях до мети, а власне як саму мету. Метою має бути кінцевий результат, а не процес його досягнення.

3. Викликає сумнів доцільність конкретизації основної гіпотези дослідження частковими припущеннями (с. 5-6 автореферату), окремі з яких не пройшли належної перевірки педагогічним експериментом, зокрема щодо органічності розробленої моделі в складі процесу професійної підготовки майбутнього вчителя початкової школи у вищому педагогічному закладі освіти.

4. Потребує додаткового обґрунтування авторське трактування складника «А» STEAM-освіти як від англ. All – усі дисципліни (с. 88 дисертації), з огляду на те, що такий складник традиційно визначався від англ. Art – мистецтво або творчість.

5. Робота значно б виграла у методичному плані, якби містила аналіз можливостей використання електронних відкритих систем, зокрема електронних освітньо-наукових бібліотек та електронних наукових видань, що нині суттєво впливають на науково-методичну підготовку вчителя початкової школи.

6. Під час педагогічного експерименту варто було б залучити експертів не лише до з'ясування вагомості кожного критерію та окремих показників у структурі готовності майбутнього вчителя до використання ІКТ у професійній діяльності, а також до зовнішнього науково-педагогічного оцінювання запропонованої моделі підготовки за відповідними критеріями, що визначаються, наприклад, якістю педагогічної діяльності (проектувальний, конструктивний критерії тощо). Це дозволило б більш переконливо довести ефективність та практичну значущість результатів дослідження

Загальний висновок. Дисертаційна робота Андрієвської Віри Михайлівни є завершеною, самостійно виконаною, оригінальною науковою працею, що має теоретичне і прикладне значення. Це дослідження містить нові, раніше не захищені наукові положення, а отримані результати в сукупності розв'язують актуальну науково-прикладну проблему теорії і методики професійної освіти – покращення підготовки майбутніх учителів початкової школи до використання ІКТ у професійній діяльності.

Дисертаційна робота «Теоретичні і методичні засади підготовки майбутнього вчителя початкової школи до використання інформаційно-комунікаційних технологій у професійній діяльності» відповідає вимогам пунктів 9, 10, 12-14 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 567 від 24.07. 2013 р., а її автор, Андрієвська Віра Михайлівна, заслуговує на присудження наукового ступеня доктора педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія та методика професійної освіти.

Офіційний опонент:

доктор педагогічних наук, професор,
член-кореспондент НАПН України,
Державний вищий навчальний заклад «Університет
менеджменту освіти», проректор з цифровізації
освітньо-наукової діяльності

О.М. Спирін

30 січня 2019 року

